

Импотентна

културна политика

Дневен весник (Ед. бр. 23969)

НАШ СТАВ

08.02.2017 12:00

69

Весна Дамчевска
vesna.d@novamakedonija.com.mk
Повеќе од овој автор

Вистинскиот творечки потенцијал повторно ќе остане на маргините на уметничката и културната сцена. И годинава, и тоа можеби со најзасилено темпо, ќе продолжи практиката на печатење книги што никој не ги чита, снимање филмови што важните фестивали ќе ги заобиколуваат, правење театарски претстави со краток век на траење, организирање изложби што едвај ќе ги полнат музеите и галериите дури и на отворањата...

И две недели по објавувањето не стивнуваат реакциите за Годишната програма за остварување проекти од национален интерес за 2017 година. Иако контроверзиите никогаш не ја одбегнувале листата на проекти што добиваат државни субвенции, овој пат незадоволство изразија уметници и творци од сите области на културата (ликовната, музичката, театарската...), за разлика од минатите години, кога најгласни беа писателите и издавачите. Додуша и годинава тие беа првите што гласно проговорија за недоследностите во програмата, главно поттикнати од комплетното отсуство на младата генерација македонски писатели. Револтот кај авторите, уметниците, театарците... се чини најизразен годинава, а основната забелешка е ставање на партискиот и политичкиот интерес над вредносните критериуми. Резултатот е список на проекти и манифестации што нема да донесат свежина на културната и уметничката сцена и не докрај искористен творечки потенцијал поради недоследноста и селективноста на комисиите што работеа на изборот на проекти.

Први изреагираа шеесетина македонски писатели (Александар Прокопиев, Венко Андоновски, Румена

Бужаровска, Богомил Ѓузел, Оливера Корвезировска и многу други автори), кои се потпишаа на прогласот испратен до медиумите. Според нив, годинашната програма е олицетворение на отсуство на волја проектите да се оценуваат според нивната книжевна вредност и тоа се прави според политички, па и бизнис-критериуми. Според нив, делот на издавачката дејност е „конкретен доказ дека уривањето на писателското достоинство и деградирањето на книжевните вредности од страна на државата ја доживеа својата највисока точка“. Факт е дека во програмата (така било впрочем со години, но овој пат тенденцијата е најизразена) не се поддржани автори, првенствено прозаисти, кои се потврдија како носечки имиња на новите вредности на македонската проза, дека не се најдоа ни ракописи од некои од најпотврдените македонски авторски пера, со исклучок на неколкумина.

Небулози има и во делот на театарската дејност, а една од најголемите е тоа што државата одлучи да даде пари за три адаптации на ист текст. Шекспировата „Сон на летната ноќ“ годинава ќе се работи во три театри: во МНТ ќе ја режира Паоло Маѓели, во театарот „Комедија“ - Александра Кардалевска, а во Битолскиот театар - Американецот Џон Блондел. Едно од помалку среќните решенија е и што годинава ќе гостуваат истите странски режисери од лани (Александар Морфов, Џон Блондел, Дино Мустафиќ, Нени Делмestre, Галин Стоев...), како и тоа дека речиси сите поддржани текстови се странски, а домашната драматургија е целосно занемарена. Според некои од театарците, судејќи според Годишната програма за култура, нè очекува не многу возбудлива театарска година.

Некои од нив остро реагираа на изборот на проекти само на „политички подобни“ режисерски имиња и занемарување на оние другите. Иако домашната драма е столбот на еден национален театар, во програмата е минорен бројот на домашните драмски текстови иако заложбите се македонската драматургија да биде еден од постулатите на кои ќе се потпира репертоарската политика на театрите. Ваквиот избор доаѓа по сите дебати за кризата во македонската драматургија. Пари се дадени за текстови на само неколку македонски драмски автори, што не е во корелација со прокламираниот приоритет за развојот на националната драматургија. Годинава нема да биде особено возбудлива ни во областа на визуелните уметности, архитектурата и дизајнот. За разлика од лани, кога националните институции подготвија неколку исклучителни ликовни настани, ликовната 2017-та нема да ја исчекуваме со нетрпение, судејќи според поддржаните проекти во Годишната програма за култура, барем што се однесува до претставување имиња од светската уметничка сцена.

Она што со жалење го констатиравме лани, дека немавме можност да видиме повеќе гостувачки изложби на етаблирани и познати имиња од светската ликовна сцена, годинава ќе се повтори. Епски поставки, како што имаше изминативе години на Хенри Мур, Тони Крег, Виктор Вазарели, Салвадор Дали, Хана Хех... не се предвидени со програмата на националните ликовни институции и со буџетот за 2017-та. Од домашните, пак, вреди да се споменат ретроспективите на доајените на македонската современа уметност Петар Мазев и Борко Лазески. Квантумот и квалитетот на сликарскиот опус на овие сликари сигурно ќе го предизвикаат љубопитството на публиката и ќе донесат бројност на посетителите, што не може да се каже и за другите поддржани поставки, барем не за поголем дел од нив.

За разлика од уметниците од преостанатите сфери во културата, кои отворено го изразија своето незадоволство од годишната програма за култура, кај музичарите традиционално и годинава немаше полпаки, не затоа што во овој дел нема сериозни проблеми, туку затоа што принципот „секому по нешто“ најмногу функционира во поделбата на парите во музичката уметност. Музичко-сценската уметност, поддржана во годишната програма за култура, не носи големи поместувања во однос на минатите години и главно е сведена на стандардно креирање на годишните програми на институциите - понекоја оперска и балетска премиера или обнова и неколку концерти на филхармонијата, кои излегуваат од рамките на сезонската програма. Индивидуално повеќе музичари и ансамбли добија пари за реализација на концерти, но очигледно и некоректно е повторувањето на исти уметници во повеќе различни проекти.

И годинава некои од уметниците што секоја година добиваат пари за проекти - добија повторно, и тоа не само за еден концерт туку за неколку. Од Министерството за култура често знаат да кажат дека програмата не зависи од нив туку од проектите со кои се конкурира - дека програмата го одразува уметничкиот потенцијал на нашата сцена. Но тука се критиките на одбиените уметници, кои обвинуваат за селективен пристап на комисиите - нивните проекти нема да ги чуеме на сцена и никогаш нема да дознаеме каков бил нивниот потенцијал за да можеме да направиме соодветна процена на севкупниот уметнички потенцијал.

По сè изгледа барањата за поништување на Годишната програма за култура нема да бидат земени предвид, како што никогаш и не биле, па ни останува само да се надеваме дека при конципирање на програмата за 2018-та ќе се поведе сметка за вистинските вредности, дека квалитетот ќе го надвлее квантитетот и конечно дека партискиот и политичкиот интерес ќе остане во сенка на уметничките критериуми. Во спротивно, вистинскиот творечки потенцијал повторно ќе остане на маргините на уметничката и културната сцена, а ќе продолжи практиката на печатење книги што никој не ги чита, снимање филмови што важните фестивали ќе ги заобиколуваат, правење театарски претстави со краток век на траење, организирање изложби што едвај ќе ги полнат музеите и галериите дури и на отворањата...

КЛУЧНИ ЗБОРОВИ

Весна Дамчевска | наш став | колоумна

КОМЕНТАРИ

